

Arbetsmarknadsdepartementet

Yttrande angående ILO:s rekommendation (nr 208) om högkvalitativa lärlingsutbildningar

Genom remiss den 20 september 2023 har Svenska ILO-kommittén ombetts att yttra sig över rekommendation (nr 208) om högkvalitativa lärlingsutbildningar, vilken Internationella arbetskonferensen antog vid sitt 111:e möte den 16 juni 2023.

ILO-kommittén har i sin tur remitterat ärendet till Arbetsförmedlingen, Arbetsgivarverket, Arbetsmiljöverket, Centrala studiestödsnämnden (CSN), Diskrimineringsombudsmannen (DO), Försäkringskassan, Skolverket, Svenskt Näringsliv, Sveriges Kommuner och Regioner, Landsorganisationen i Sverige (LO), Sveriges akademikers centralorganisation (Saco) och Tjänstemännens centralorganisation (TCO).

Remissyttrandena ([Bilaga 1](#)) och en inofficiell översättning av rekommendationen till svenska ([Bilaga 2](#)) bifogas.

Bakgrund

Rekommendation (nr 208) om högkvalitativa lärlingsutbildningar antogs vid Internationella arbetskonferensens 111:e möte den 16 juni 2023, med röstsiffrorna 468 för, en emot och sex nedlagda. Samtliga fyra svenska ombud röstade för konventionen och rekommendationen.

Rekommendationen syftar till att skapa förutsättningar för främjandet av högkvalitativa lärlingsutbildningar som kan ge människor i alla åldrar möjlighet till kontinuerlig utbildning, omskolning och fortbildning och som utgör en väg till anständigt arbete. Rekommendationen har vidare antagits med utgångspunkten att högkvalitativa lärlingsutbildningar kan skapa möjligheter till livslångt lärande som kan höja produktiviteten, öka motståndskraften, underlätta övergångar, öka anställningsbarheten och tillgodose lärlingarnas, arbetsgivarnas och arbetsmarknadens nuvarande och framtida behov.

Med lärlingsutbildning avses enligt rekommendationen en utbildningsform reglerad av ett lärlingsutbildningsavtal som ger en lärling möjlighet att tillägna sig de färdigheter som krävs för att utöva ett yrke genom en strukturerad utbildning bestående av lärande både på och utanför arbetsplatsen för vilken utgår lön eller annan ekonomisk ersättning och vilken leder till en erkänd kvalifikation.

Sammanfattning av remissinstansernas syn på behovet av åtgärder i svensk lagstiftning

CSN anför sammanfattningsvis att de lärlingsutbildningar för vilka de studerande endast kan få studiestöd från CSN inte kan anses uppfylla kraven för en lärlingsutbildning enligt rekommendationen, vilket gör att Sverige behöver säkerställa att det finns andra former av lärlingsutbildningar på olika nivåer som uppfyller kraven i rekommendationen.

CSN lyfter bl.a. att de studiestöd som CSN administrerar har åldersgränser och att livslångt lärande med studiestöd från CSN därmed inte är fullt möjligt. Vidare anser CSN att det är otydligt om lärlingsersättning eller andra former av studiestöd som CSN administrerar kan anses vara sådan "adekvat lön eller annan ekonomisk ersättning" som enligt rekommendationen krävs för att ett ramverk för högkvalitativa lärlingsutbildningar ska vara ändamålsenliga. Rekommendationens krav på att lärlingsavtalet ska innehålla bestämmelser om bl.a. lön eller annan ersättning talar enligt CSN för att studiestöd från CSN inte är en sådan lön eller annan ersättning som avses i rekommendationen, eftersom studiestöd inte är något parterna kan avtala om. CSN noterar vidare att det enligt rekommendationen krävs att lön eller annan liknande ersättning utgår för att en lärlingsutbildning ska omfattas av rekommendationens definition för en sådan och att för det fall studiestöd från CSN inte ska anses vara sådan "liknande ersättning" kan lärlingsutbildningar där de studerande endast får studiestöd inte anses vara lärlingsutbildning enligt rekommendationen. Enligt CSN uppfyller inte heller studiestödet kravet på rätt till semester med adekvat lön eller annan ekonomisk ersättning eller kravet på att ersättningen ska höjas i takt med det successiva förvärvandet av yrkesfärdigheter enligt rekommendationen.

Svenskt Näringsliv anför att det finns flera former av lärlingsutbildningar på den svenska arbetsmarknaden med viktiga skillnader, där lärlingen i vissa fall är att betrakta som elev och i andra fall är anställd. Svenskt Näringsliv anger att organisationen förutsätter att de system och strukturer avseende lärlingar som styrs av kollektivavtal även i fortsättningen kommer att regleras av arbetsmarknadens parter.

LO, TCO och Saco anger att de inte ser att rekommendationen föranleder några åtgärder i svensk lagstiftning mot bakgrund av att stora delar av lärlingsutbildningarna i Sverige regleras i kollektivavtal.

Övriga remissinstanser har antingen bedömt att rekommendationen inte föranleder några åtgärder i Sverige eller så har de inte lämnat några synpunkter.

Synpunkter på översättningen

Svenskt Näringsliv samt **LO, TCO och Saco** har framfört ett antal synpunkter på översättningen, vilka framgår av bifogade remissyttranden.

I övrigt har ingen remissinstans lämnat några synpunkter på översättningen.

ILO-kommitténs bedömning

ILO-kommittén välkomnar rekommendationen som ett instrument för att främja lärlingsutbildningar. Väl fungerande lärlingssystem kan bidra till en god utbildning och underlätta övergången från utbildning till arbete. Det är viktigt att motverka att personer utnyttjas inom ramen för lärlingssystem.

På den svenska arbetsmarknaden finns inslag av lärlingsutbildningar som i stor utsträckning bygger på kollektivavtal. Det finns inom flera avtalsområden lärlingsprogram som innebär att lärlingen är anställd och har rätt till lön enligt kollektivavtalet. Lärlingsutbildningen leder ofta till någon form av yrkesbevis eller liknande. Utöver kollektivavtalsreglering finns även lagstiftning som rör lärlingsutbildning i 16 kap.11–11 c §§ skollagen (2010:800) och i lagen (2014:421) om gymnasial lärlingsanställning. I den senare lagen finns bestämmelser om avtal om tidsbegränsad anställning (avtal om gymnasial lärlingsanställning).

ILO-kommittén noterar att ILO:s rekommendationer endast utgör icke-bindande riktlinjer för medlemsstaterna till skillnad från konventioner som är fullt ut rättsligt bindande. Hur system för lärlingsutbildningar är utformade kan skilja sig åt mellan olika länder. I vilken utsträckning ILO:s rekommendation om högkvalitativa lärlingsutbildningar, som är mycket detaljrik, är applicerbar på det nationella systemet kan därför också enligt ILO-kommitténs bedömning skilja sig åt. ILO-kommittén bedömer att rekommendationen i många delar inte är applicerbar på det svenska systemet för lärlingsutbildningar. Dock anser ILO-kommittén att de lärlingsutbildningar som finns på den svenska arbetsmarknaden sammantaget främjar lärlingsutbildningar och goda arbetsvillkor för lärlingar.

Sammantaget bedömer ILO-kommittén att rekommendationen inte bör föranleda några åtgärder i Sverige.

I beslutet i detta ärende har deltagit undertecknad ordförande Cathrine Lilja Hansson och ledamöterna Ulrika Björne, Cecilia Mobach, Ola Brinnen, Anna Bergsten, Sofia Linder, Cyrene Martinsson Waern, Lise Donovan och Sophie Silverryd.

För Svenska ILO-kommittén

Cathrine Lilja Hansson
Ordförande

Sofia Rasmusson
Sekreterare